

Seminarer Helsingør 2001 **økonomisk nasjonalrapport - finsk**

Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet

Seminarium om generationsskifte

Danmark 7-8.11.2001

"GENERATIONSSKIFTE" Nationalekonomisk nationalrapport, Finland

**Eva Liljeblom, Svenska handelshögskolan
Kari Takala, Finlands Bank**

I. Johdanto

I USA och Storbritannien är företagskontrollen i form av rösträttskontroll mycket utspritt, och även om rösträttskontroll koncentreras hos företagsledare, så är aktieägandet klart jämnare utspritt än i andra länder. I det kontinentala Europa och i Norden är koncentrationen av ägandet ett typiskt drag. I Tabell I visas statistik över ägandekontroll och rösträttskontroll i Finland, Frankrike, Holland, Italien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland, och USA. När det gäller rösträttskontrollen, är Finland ett rätt typiskt Europeiskt land, och avviker inte mycket från t.ex. Sverige. I de flesta Europeiska länder innehar de tre största ägarna mer än hälften av alla röster. Tabellen visar även hur rösträttskontrollen är fördelad mellan de olika ägartyperna. Tabellen inkluderar ägartyper som innehar 10% eller mera av rösterna i företaget. Familje- eller släktägarskap är klart centralt i alla jämförelseländer. När man granskar de ägarkategorier som innehar mera än 10% av rösterna är de dominerande kategorierna i Finland familjen, företagsledningen, och andra företag.

Det finländska företagsägandet har dock sina egna särdrag. Det är sedan gammalt känt att andelen statskontrollerade bolag har varit betydande inom de centrala industribranscherna, såsom inom skogs- och metallindustrin. Ett annat typiskt drag som skiljer fördelningen av ägandet i Finland från det internationella är korsägandet mellan företag, endast i Holland är korsägandet ännu mera framträdande. I Finland är korsägandet mellan företag centralt relaterat till regleringen av de finansiella marknaderna och en form av "revirfördelning" mellan de olika bankgrupperna. Även om konkurrensen på de finansiella marknaderna avsevärt förbättrats i Finland inom de senaste 15 åren, har p.g.a. EU under de allra senaste tiderna trycket till koncentration klart accentuerats. Finland har dock i förhållande till populationen och BNP en relativt stor andel registrerade bolag, vilket betyder att familjeägandet och de lagar och den beskattning som berör generationsskiften har viktiga konsekvenser när det gäller kontinuiteten av företagsverksamheten i Finland. På grund av den starka ekonomiska tillväxten har tillgången till extern finansiering förbättrats, och i.o.m. övergången till euro som valuta har även priset på denna finansiering

blivit allt attraktivare även för små och medelstora företag.

Tabell 1. Fördelningen av ägandet och rösträttskontrollen i Finland och i 8 andra länder.

Tabellen visar hur ägandet i medeltal koncentrerats hos de tre största ägarna i jämförelseländerna. I USA och Storbritannien är ägandet mycket utspritt, medan det är mera koncentrerat i det kontinentala Europa och i Norden. Tabellen visar även till vilken kategori de största ägarna (de som innehar &Mac179; 10 procent av rösterna) tillhör; övrigt ägande definieras som utspritt.

Finland Sverige Spanien Holland Italien Tyskland Frankrike Stor-
Britannien USA

Fördelningen av ägandet

Största ägaren (% av rösterna) 38 35 35 44 55 57 20 10 5

Den näst största ägaren (%) 11 9 9 8 5 0* 6 7 0*

Den tredje största ägaren (%) 6 7 2 0 3 0* 3 5 0*

Totalt 55 50 45 51 62 57 29 22 5

Storägarna enligt kategori (&Mac179;10% av rösterna)

Familjeägande (%) 34 55 67 20 65 72 70 34 20

Statligt ägande (%) 10 10 4 5 10 5 5 0 0

Finansieringsbolag (%) 14 30 15 10 16 11 15 33 0

Ett annat företag (%) 26 0 2 35 3 1 3 1 0

Annan ägartyp (%) 7 5 1 1 1 7 1 6 0

Utspritt ägande (%) 9 0 11 30 5 4 6 26 80

Källorna till datat. Ägarfördelningen: Finland, Maury & Pajuste (2001); övriga länderna, Becht & Mayer (2001). Ägarkategorierna: Finland, Maury & Pajuste (2001); Sverige, Holland, och USA, La Porta et al. (1999); de övriga länderna, Becht & Mayer (2001). *Ägarandelar < 5 % har ej rapporterats. Tabellen utlånats ur B. Maury: Kannustinjärjestelmien käyttö ja kokemukset – kansainvälinen vertailu, ett arbetspapper (en utredning för Handels- och industriministeriet, publiceras 2001).

I denna rapport granskas de skatter och den beskattningspraxis som hänför sig till generationssiften i Finland, deras ekonomiska betydelse, och slutligen diskuterar vi kort ekonomiska problem och framtidsutsikter gällande denna form av beskattning. Några färskas empiriska undersökningar eller utredningar som direkt skulle beröra konsekvenserna av beskattningen för generationsskiften, eller de ekonomiska konsekvenserna av internationell skattekonkurrens på detta område är inte tillgängliga för Finlands del. Det är dock inte orsak att tvivla på att internationella forskningsresultat inte skulle gå att användas även vid analys av särdragen hos det finländska skattesystemet. De ekonomiska kopplingarna gällande generationsskiften baserar sig på beskattningens effektivitets- och rättvisekrav, vilka kan på ett principiellt plan även utvärderas utan empiriskt datamaterial på mikroplanet. Vår rapport stannar långt på en deskriptiv nivå, men strävar dock efter att ge en överblick över ifrågavarande faktorer, och till att göra slutsatser gällande trycket på beskattningen i den närmaste framtiden.

Rapporten är upplagt enligt följande. Efter introduktionen i kapitel 1 ges i kapitel 2 för det första en kort översikt över motiveringarna till de för generationsskiften relevanta skatterna och eventuella problem förknippade med dem, varefter de relevanta skatterna beskrivs. I kapitel 3 beskrivs resultaten av en inhemsk enkätundersökning gällande generationsskiften. Rapporten sammanfattas kort i kapitel 4.

2. Skatter förknippade med generationsskiften

Generationsskiften kan ske antingen när den tidigare ägaren lever eller har dött, så de relevanta skatterna är gåvoskatten och avsskatten. Ifall överlåtandet av egendomen inte sker helt utan finansiell ersättning, måste man även betala en överlåtelseskatt, som är 1.6% av värdet på sålda värdepapper och 4% av försäljningspriset för en fastighet. Slutligen av betydelse för företagande är även de årliga skatter som ägaren i form av ren kapitalinkomstskatt och förmögenhetsskatt måste betala.

Kapitalinkomstskatten i Finland är internationellt rätt modest, nu 29% (samma som företagsskattesatsen), och p.g.a. avdragbarheten av företagsskatten i dividendbeskattning har dubbelbeskattningen eliminerats för dividendernas del. I det följande skall vi i mera detalj granska gåvo- och arvsbeskattningen samt förmögenhetsbeskattningen i Finland.

Före det är det dock skäl att kort teoretiskt granska motiveringarna för gåvo- och arvsbeskattningen samt förmögenhetsbeskattningen. Detta erbjuder oss en synvinkel, som vi kan relatera beskattningens särdrag till ur effektivitets- och rättvise-aspekter.

Arvs- och gåvobeskattningen har i huvuddrag motiverats med följande faktorer:

1. En beskattning som riktar sig till överlåtelse av förmögenhet möjliggör en strängare beskattning av ärvd egendom till skillnad från med sparmedel anskaffad egendom.
2. En skatt som riktar sig till förmögenhetstransfereringar är administrativt enkel, eftersom förmögenheten inte kontinuerligt behöver värderas till sitt marknadsvärde såsom i fall av en årlig förmögenhetsskatt. I princip kommer förmögenheten då att värderas till sitt marknadsvärde åtminstone en gång under en generation dvs. i samband med avsskiftet.
3. Gåvo- och arvsskatten kan i samband med överlåtelsen betalas i form av pengar och den behöver inte nödvändigtvis leda till realisation av förmögenhet. Man kan således betrakta arvs- och gåvobeskattningen som ett komplement till förmögenhetsbeskattningen.
4. Överlåtelsen av en gåva eller ett arv är en klart definierbar ekonomisk transaktion, och i sin strävan till en effektiv beskattning vill beskattaren typiskt vara närvarande även i denna transaktion av rent fiskala orsaker.

Arvs- och gåvobeskattningen är även förknippad med ett flertal problem och besvärligheter.

1. Arvs- och gåvobeskattningen har en inlåsnings effekt gentemot förvaltd förmögenhet, och uppmuntrar således inte kapitalet till att söka sig till ekonomiskt mera lönsamma investeringsformer. De nedre gränserna som fixeras vid gåvobeskattning leder till en för tidig utspridning av förmögenheten. Inlåsnings effekten försvagar likviditeten och effektiviteten på de finansiella marknaderna.
2. Det är uppenbart att arvs- och gåvobeskattningen undviks och kringgås på ett omfattande plan speciellt när det gäller likvid förmögenhet, detta t.ex. via transferering av små depositioner, vilket urvattnar skattemoralen.
3. I många länder har man helt frångått förmögenhetsbeskattningen, vilket leder till att avkastningen på förmögenheten blir beskattad endast en gång under en livscykel.
4. Arvs- och gåvobeskattning som baserar sig på marknadspriser tar inte i beaktande de värderingsproblem som föreligger vid förmögenhetsvärdering, vilket betyder att beskattningen blir mycket sträng vid uppkomsten av tillfälliga prisbubblor. På motsvarande sätt relaterar sig under perioder av snabb inflation en stor del av arvs- och gåvoskatten endast till värdeinflateringen och inte till en reell avkastning. Detta försvårar förverkligandet av en progressiv arvs- och gåvobeskattning.

Förmögenhetsbeskattningen har likaså ett flertal motiveringar och är förknippad med ett flertal problem, av vilka vi endast ger en kort sammanställning. I princip kan man försvara existensen av förmögenhetsbeskattningen bl.a. med att all förmögenhet, såsom en bostad i egen användning, även om den inte skulle avkasta en i penningform realiserbar avkastning, ändå klart ökar bostadsägarens skattebetalningsförmåga bl.a. tack vare inbesparingen i boendekostnaderna. Förmögenhetens avkastning är i likhet med övriga kapitalinkomster en sk. stabiliserande inkomst, som uttryckligen ger uttryck för en stabil skattebetalningsförmåga. Ett annat centralt ekonomiskt argument för förmögenhetsbeskattningen är incentivet att hålla förmögenheten i ekonomin i effektiv användning, eftersom förmögenhetsskatten höjer alternativkostnaden (avkastningskravet) för förmögenheten. Argumenten för en årlig förmögenhetsskatt kan sålunda upplistas enligt följande:

1. Förmögenhetsskatten riktar sig till den stabiliserande kapitalinkomst som förmögenheten producerar, och uttrycker således en central beskattningsprincip dvs. skattebetalningsförmågan. Förmögenhetsskatten effektiviserar användningen av kapital och allokeringen av sparmedel till de mest lönande investeringsprojekten.
2. Förmögenhetsskatten garanterar att förmögenheten ständigt blir utsatt för beskattning, varvid skattesmitning i samband med arvs- och gåvobeskattningen försvåras eller omöjliggörs.
3. Som ett argument för förmögenhetsbeskattning kan man även framföra att den leder mot en jämnare fördelning av ärvda förmögenheter, vilket i sin tur gynnar arbetande och sparande.
4. Många förmögenhetsformer producerar inte en i pengar mätbar avkastning, och skulle således undvika kapitalbeskattningen. Förmögenhetsskatten korrigerar för detta problem och kompletterar sålunda beskattningssystemet. I denna bemärkelse stöder förmögenhetsbeskattningen skattesystemets horisontella rättvisa, dvs. det att personer i jämförbar ekonomisk ställning bör i beskattningen behandlas lika.
5. En progressiv förmögenhetsbeskattning gynnar förmögenhetstransfereringar, vilka i sin tur leder till en jämnare fördelning av inkomster och nyttor från förmögenhet. Denna effekt baserar sig på förmögenhetsbeskattningens progressivitet. Den vertikala rättvisan av beskattningen kan justeras med hjälp av progressiviteten hos förmögenhetsbeskattningen.

De problem som är förknippade med förmögenhetsbeskattningen är centralt kopplade till den kontinuerliga uppföljningen och värderingen av förmögenheten. Dessa är bl.a.:

1. De administrativa kostnaderna av den med förmögenhetsbeskattningen kopplade årliga värderingen av förmögenheten är anseendiga och producerar konflikter mellan beskattaren och beskattningsobjekten, vilket även försvagar tilltron till att skattesystemet är rättvist. P.g.a. den fiskalt låga betydelsen av förmögenhetsskatten har man föreslagit att den skulle slopas - sådana förslag har speciellt kommit från anhängare av den politiska högern.
2. Ett system som baserar sig på nettoförmögenheten klarar inte av att separera arv dvs. förmögenhet erhållen "utan en egen insats" från förmögenhet förvärvad via egna inbesparingar.
3. Förmögenhetsskatten separerar inte på ett effektivt sätt produktiv och icke-produktiv egendom från varandra utan producerar endast ett minimiavkastningskrav för förmögenhetsobjektet.
4. Man har börjat kringgå förmögenhetsbeskattningen genom att förflytta egendom till skatteparadiser och utländska holding-bolag. Förmögenhetsbeskattningen börjar redan, vid sidan av inkomst- och företagsbeskattningen, ha betydelse även vid utländska bolags val av etableringsland eller i varje fall val av det land dit huvudkontoret förläggs.
5. Intellectuellt kapital faller utanför förmögenhetsbeskattningen, så förmögenhetsbeskattningen förmår inte effektivisera dess användning.

I det följande granskas dessa beskattningsformer i Finland.

Gåvoskatt bör betalas, ifall man från samma donator under loppet av 3 år erhållit gåvor vars sammanlagda värde uppgår till minst 20.000 mk, och gåvoskatt bör även betalas för försäkringsersättningar som man erhållit utan vederlag. För en nära relaterad släkting är sådana ersättningar dock skattefria till den del deras sammanlagda värde under 3 år inte överstiger 50.000 mk. Skatten bestäms på basen av gåvans gängse värde (sannolika försäljningsvärde) vid tidpunkten för donationen, och den i Tabell 2 beskrivna skattetabellen. Tabellen är den samma som i arvsbeskattningen. Donatorerna indelas i tre skatteklasser: I.) donatorns gemål, barn, gemålens barn, adoptivbarn, far, mor, styvföräldrar och barnets och adoptivbarnets bröstarvinge, en gemål som avses i inkomstskattelagens 7§:s 3 moment, II.) donatorns bror, syster, styvbror eller -syster, eller deras arvinge, och III.) övriga släktingar och främmande. I skatteklass I bestäms skatten i enlighet med Tabell 2, i skatteklass II som det dubbla, och i skatteklass III som det tredubbla i förhållande till procenterna i Tabell 2. Den maximala gåvoskatten är således 48%. Man kan inbegära av beskattaren ett (avgiftsbelagt) förhandsbeslut gällande gåvoskattens storlek, och beslutet kan överklagas till förvaltningsdomstolen. I samband med gåvobeskattningsanmälningen kan man ansöka om att få en del av gåvoskatten odebiterad eftersom gåvans mottagare fortsätter att bedriva jordbruk, jord- eller skogsbruk eller annan företagsverksamhet på gårdsbruksenheten eller inom företaget. Om detta stadgas i AGL 55-57§, inexact kan förmånen sägas innebära att vid värderingen i stället för gängse värden används beskattningsvärdena (Andersson 2001, s. 134). En förutsättning för att denna paragraf kan tillämpas i samband med ett aktiebolag är att den donerade andelen utgör minst 10% (tidigare 20%) av aktiestocken. Den som fortsätter företagsverksamheten kan även få räntefri betalningstid på upp till 5 år för en del av skatteskulden.

Tabell 2. Skattesatserna vid beskattningen av gåva eller arv i skatteklass I. Källa:www.vn.fi.

Värdet av den beskattade andelen, mk	Skattesatsen vid den lägre gränsen, mk	Skatte-% på den överstigande delen
20 000 - 100 000	500	10
100 000 - 300 000	8 500	13
300 000 - 34 500	16	

Arvsskatt bör erläggas på ett arv på 20.000 mk eller mera. Den ärvda förmögenheten värderas till sitt gängse värde såsom vid gåvobeskattning, och samma indelning i tre skatteklasser som vid gåvoskatt tillämpas tillsammans med samma skattesatser som i Tabell 2. En på basen av en livsförsäkring erhållen försäkringsersättning som överstiger 200 000 mk inkluderas även till det ärvda beloppet, arvsskatt behöver dock inte betalas till den del som ersättningen är belagd med inkomstskatt. Avgifter i anknytning till utförandet av arvsskiftet kan avdras från arvslotten i likhet med ett makeavdrag på 40.000 samt för minderåriga barn ett minderårighetsavdrag på 20.000 mk. Även gåvor som erhållits under tre år före arvlåtarens död tas i beaktande. Man kan ansöka om ett avgiftsbelagt (800 mk) förhandsbeslut gällande arvsskattens storlek, och överklaga beslutet till länsrätten. I arvsskatt kan vid generationsskifte samma lindrande bestämmelser som vid gåvobeskattningen tillämpas (AGL 55-57§).

I Finland insamlades under 1997 via arvs- och gåvoskatter totalt 1.459 milj.mk (Tabell 3), vilket utgör 1% av statens skatteintäkter, och 0.5% av alla skatteintäkter.

Förmögenhetsskatt börjar löpa ifall den beskattade förmögenheten uppgår till en gräns som år 2000 var 1.100.000 mk. Vid den nedre gränsen uppgick skatten till 500 mk år 2000, och skatteprocenten på den

överstigande förmögenheten var 0.9%. Till beskattningsbar förmögenhet inkluderas de flesta förmögenhetsformer men dock inte källskattebelagda depositioner eller masskuldebrev. Även sk. vanligt lösöre vid hemmet är befriat från förmögenhetsskatt. Skatten beräknas på egendomens beskattningsvärde, vilket årligen fastställs av beskattaren för börsnoterade aktier och bostadsaktier. Huvudregeln för förmögenhetens beskattningsvärde är gängse värde vid slutet av skatteåret, med det gängse värdet i sin tur avses det sannolika överlåtelsevärdet. Många egendomsformer värderas dock under det gängse värdet, t.ex. börsnoterade aktiers beskattningsvärden uppgår till ca. 70 % av deras gängse värde (www.vn.fi). Förmögenhetsskatten kan lindras, om den skattepliktiga ensam eller tillsammans med gemål, förälder, barn eller barns bröstarvinge äger minst 10% av börs-, I-, NM-, och Prelistade företags eller av ett näringsidkande företags hela aktiestock. Även för den egna fasta bostaden beviljas i förmögenhets-beskattningen ett avdrag, som år 2000 var 50.000 mk. Såsom Tabell 4 visar, var förmögenhetsskattens andel av samtliga skatteintäkter rätt låg och varierade mellan 1.9% och 4% under perioden 1965-1997. Även generellt är de förmögenhetsrelaterade skatterna rätt låga i Finland såväl i jämförelse med EU som OECD-länderna (Bild 1). År 1999 var 39 990 personer föremål för förmögenhetsbeskattning, och skatteintäkterna uppgick till 848 milj. mk.

Tabell 3. De i Finland under 1997 insamlade skatterna. Källa:
http://www.vn.fi/vm/verotus/tilastoja/suomen_verot.htm.

Milj. mk	Andel, %
STATENS SKATTER OCH AVGIFTER	144 893 48,7
Skatter som uppbärs på basen av inkomst och förmög.	52 546 17,7
- Inkomst- och förmögenhetsskatt	50 086
- Gåvo- och arvsskatt	1 459
- Källskatt på ränteinkomster	1 001
Skatter o. avgifter som uppbärs på basen av omsättning	53 969 18,2
Skatter och avgifter relaterade till import	4 0
Skatter relaterade till tillverkning	24 639 8,3
Övriga skatter	9346 3,1
- Stämpelskatt	781
- Överlåtelseskatt	1 727
- Övriga (avfallsskatt, lotteriskatt mm.)	6838
Övriga inkomster av skattenatur	4 032 1,4
Skatteinkomster utanför budgeten	357 0,1
KOMMUNERNAS SKATTER	65 352 22
FOLKPENSIONSANS. SOS.SKYDDSAVG.	19 881 6,7
ARBETSPENSIONSavgifter	51 957 17,5
ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGSavgifter	10 185 3,4
KYRKOSKATT	4 081 1,4
SKATTER OCH AVGIFTER SOM BET. TILL EU	980 0,3
TOTALA SKATTERNA	297 329 100

Tabell 4. Beskattningens struktur i Finland åren 1965, 1975, 1985, 1990 och 1993-1997, olika skatters procentuella andel av de totala skatteintäkterna. Källa:
http://www.vn.fi/vm/verotus/tilastoja/verotuksen_rakenne_Suomessa.htm.

1965 1975 1985 1990 1993 1994 1995 1996 1997

Hushållens										
inkomstskatt	33,4	44,2	41,7	38,5	35,7	36,6	34,8	35	33,3	
Samfundernas										
skatter	7,9	3,9	3,5	4,3	2,7	3,9	5,3	6,7	8,1	
Försäkringstagarens										
sos.skyddsskatter	0	0,6	0,8	1,1	4	5	5,5	5,3	5,3	
Arbetsgivarens										
sos.skyddsskatter	6,8	14,5	16,6	20,6	22,5	21,4	22,1	20,5	19,9	
Förmögenhets-										
skatter	4	1,9	2,7	2,4	2,8	2,5	2,3	2,2	2,3	
Allm.konsumtions-										
skatter	18,5	16,8	19,6	20,6	18,8	17,8	17,3	17,8	18,4	
Speciella komsum-										
tions-skatter	23,5	15,3	14	11,7	12,9	11,9	11,6	11,5	11,7	
Övriga skatter	5,9	2,8	1,1	0,8	0,5	0,9	1	1	0,9	
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Bild 1. Beskattningens nivå och struktur i Finland, EU, och OECD-länderna. Källa: http://www.vn.fi/vm/verotus/images/Verotuksen_taso_ja_rakenne_96.htm.

De sk. gängse värdena vid såväl arvs- som gåvobeskattningslämnar tolkningsmöjligheter. Ifall förmögenhetsobjektet har ett marknadsvärde i form av en prisnotering från marknaden, är detta värde i princip utgångspunkten för värderingen i beskattningen. Värdet kan dock utjämnas vid fall av "rimliga" försäljningskostnader (Mattila 2001) (härvid anteciperar man den priseffekt som t.ex. utförsäljningen av större aktieblock kunde förorsaka). För icke börsnoterade familjebolag är värderingen ett större problem. Skatteförvaltningens direktiv från 1994 (19.8.1994 no 5067/36/94) känner till tre värderingsmetoder: 1.) priserna vid jämförbara transaktioner, 2.) avkastningsvärdet, och 3.) (alternativ)kostnadsvärdet. Eftersom jämförbara transaktioner sällan existerar för familjeföretag, är metod 1 knappast där brukligt. Metod 3 har anknytning till substansvärdesmetoden medan avkastningsvärdet såsom dessa direktiv den beskriver har sin utgångspunkt i värden härledda ur historiska resultat. I praxin värderas familjeföretag via en kombination av avkastningsvärdesmetoden och substansvärdesmetoden, så att substansvärdesmetoden dominerar (skattestyrelsens anvisningar går ut på att ifall substansvärdet överstiger avkastningsvärdet, tillämpas substansvärdet, i annat fall kan substansvärdet fallspecifikt höjas). Mattila (2001) konstaterar att situationer där värdet i arvs- eller gåvobeskattningslämnar skulle fastställas endast på basen av avkastningsvärdet torde vara rätt sällsynta. Ifall avkastningsvärdet medtas som en värdehöjande faktor, kan man t.ex. tillämpa en modell där ett aritmetiskt medeltal av dessa två värden tas. Ur ekonomisk synpunkt kan man kritisera såväl förfarandet att preferera substansvärdet, och avkastningsvärdets historiska förankring, för att dessa ställer sk. tillväxtföretag (vars marknadsvärde till stor del utgörs av förväntade framtida kassaströmmar) och värdeföretag i olika positioner och sålunda bryter mot principen om beskattningens horisontella

rättvisa. Å andra sidan existerar det inga enkla alternativ, eftersom det är uppenbart att värderingen av tillväxtföretag med avkastningsvärdet är förknippat med en mycket stor osäkerhet.

3. Frågor i anknytning till generationsskiften

Det är svårt att uppskatta betydelsen av familjeföretagen för den finländska ekonomin. GEEF Benchmark Study -rapporten (27.4.2001) uppskattar för Finlands del att 40-60% av den nationella BNP:n skulle härröra sig från familjeföretag, ett tal som dock klart verkar överestimerat. Rapporten hänvisar även till en universitetsundersökning enligt vilken 70% av alla finländska företagen skulle vara familjeföretag, och att familjeföretagen skulle sysselsätta 55-60% av arbetskraften. Dessutom berättar rapporten att det bland Finlands 500 största företag finns 165 eller 32% familjeföretag.

Centralhandelskammaren gjorde i februari 2000 en undersökning där man utredde generationsskiftesproblematiken i familjeföretagen. Undersökningen gjordes i form av en enkätundersökning riktad till 1471 familjeföretag och svarsprocenten var 36%. 84% av respondenterna var familjeföretag organiserade i form av aktiebolag. Det visade sig att huvudägaren i 44% av fallen var över 50 år. Ett av de största orosmomenten för företagen i den närmaste framtiden var även hur garantera kontinuiteten av företagets verksamhet. Beskattningens betydelse för detta uppskattades som väsentlig (81.7% svarade att betydelsen var anseelig eller avgörande). Företagsformen var härvid betydelselös. 85.7% svarade dock att beskattningen inte hade uppskjutit generationsskiftet.

Försäljning till en utomstående ansågs av 67.4% som ett fullt realistiskt alternativ, huvudmotiven härvidlag var inkasserandet av medel (37.8%), avsaknaden av en efterträdare (27.1%) och först på tredje plats beskattningen (18.6%). Beskattningens betydelse ansågs dock som viktigare i företag med mera än 100 anställda (47.9%) i jämförelse med företag med mindre än 10 anställda (13.6%).

Generationsskiftets största problem ansågs vara problemet med att finna en fortsättare för verksamheten (30.1%) och först sekundärt beskattningen (29%). Åter uppfattade man beskattningen som ett större problem i de största företagen med mera än 100 anställda (47.4% betraktade där beskattningen som det största problemet).

Förverkligandet av generationsskiftet planerade man att sköta på många olika sätt (62.6%), medels utförsäljning (15.9%), gåva (13.2%) och företagsarrangemang (8.3%). Skatterna planerade man att finansiera med dividender (40.4%) och lån (37.8%) och först i sista hand med redan existerande medel eller lön. 60.4% ansåg att en betalningstid på 5 år för skatteskulden var lämplig.

Redan företagna generationsskiften hade, till skillnad från de planerade, oftast förverkligats som gåva (38.1%) och först i andra hand på många sätt (23.0%) och utförsäljning (19.8%). De flesta (45.3%) ansåg att skattekonsekvenserna var måttliga (42.5% betraktade dem som stränga, och 12.3% som lindriga). Om man enbart medtar de former där lindringsbestämmelserna kan vara möjliga att tillämpa (gåva, arv, på många sätt), visade det sig att beskattningen lindrats i 71% av fallen.

Som sammandrag kan man på basen av rapporten för det första konstatera att betydelsen av beskattningen som en viktig faktor för generationsskiftet verkar framhävas av stigande företagsstorlek. Fortsättaren har sällan själv de medel som behövs för att betala skatten, och skatten finansieras vanligen

med medel från företaget eller med hjälp av belånade medel. Merparten verkar dock anse de nuvarande riktlinjerna som lämpliga såväl gällande beskattningens storlek som betalningstiden. När man frågade respondenter om huruvida de var nöjda med det nuvarande skattesystemets huvudlinjer, gav 66% av alla respondenter, och 84.7% av de största företagens respondenter ett jakande svar.

Beskattningsekvenserna av ett generationsskifte verkar sålunda inte utgöra något större hinder för kontinuiteten av företagsverksamheten i Finland.

4. Sammanfattning

I denna rapport presenterades i huvuddrag beskattningen vid generationsskiften i Finland. Såväl arvs- och gåvoskatterna som de övriga förmögenhetsrelaterade skatterna utgör en rätt liten del av de totala skatterna i Finland, och framstår i en jämförelse med EU och OECD som rätt måttliga. I en enkätundersökning om beskattningens betydelse vid generationsskiften framgick även att beskattningen knappast hade varit en hindrande eller uppbromsande faktor för generationsskiften. Ett visst problem utgörs dock av att värderingsreglerna är rätt otydligt beskrivna och den tillämpade kutymen verkar beskattningsmässigt gynna tillväxtföretag framom värdeföretag.

Litteratur

Andersson, Edward, Inledning till skatterätten. Kauppakaari, Helsingfors 2001.

GPC International, A Comparison of Taxes, Relevant to the Transfer of Business; Identifying Best Practices. A GEEF Benchmark study. 27.4.2001.

Mattila, Pauli K., Yrityksen arvostaminen sukupolvenvaihdoksissa, föredrag på den Stora skattedagen i Helsingfors 25.9.2001.

Mayry, Benjamin: Kannustinjärjestelmien käyttö ja kokemukset - kansainvälinen vertailu. Arbetspapper, Svenska handelshögskolan (del av en utredning beställd av Handels- och industriministeriet, utkommer 2001).

Sukupolvenvaihdosta koskeva selvitys. Centrala handelskammaren, Helsingfors, februari 2000 (<http://www.keskuskauppakamari.fi/verotus/Sukupolvenvaihdosselvitys.pdf>).